

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים

דלי ליפסא. הגביה המחללת שהיה יושב עליה: ואמר ליה לשלוחא. לחלו לבימיה: הוי מאי איכא. ראה כמה עושר יש לי. שנעשה לו נס ונתמלל כל אותו מקום זהובים: ואיפסיפס ליה ציפסא. צימזימ הכורף: הוה גגו צי סיפנא. היו יגנים צין התבן שלא היו להם כרים וכסתות: קא מנקיט ליה סיפנא מן מוייב. היה מלקט התבן משערו: אי הוי לי רמינא לך ירושלים דהבא. אם יהיה לי סיפוק שאתעשר אעשה לך ירושלים של זהב צמי נפש שמצוירת בכל ענייני ירושלים והיינו דלמרינן במסכת שבת (דף טז.) עיר ירושלים של זהב כדעבד ליה רבי עקיבא לבימיה: אסא אליבו קרא אבנא וכו'. עבד הכי משום קורת רוח להן ללדידיה לא היה לו אפילו תבן כמו להם: ספיר עבדי לך אבון. דלדקי מנסכיה: הדא דלא דמי לך. שהיא גרוע ממך ועוד שמניחך באלמנות חיות שהרי הניחך כמה שנים (ו) יודע דיק נפש בהמחו. אית דלמרי דאיהי הות ידעה דר' עקיבא הוה ואמרה ליה דלא מיתגניח בעיניה. ואית דלמרי דלא הוה ידעה אלא הכי קא אמרה לדקי לא מצוה לאיני: שלי ושלכם אלה הוה. תורה שלמתי אני ושלתם אתם על ידי הוה (כתובות טז.).

תורה אור השלם

1. יודע צדיק יקפץ בהמתו ויחמיץ ירושלים אבן יב

מוסף רש"י

דכלבא שבו. שם אהד משערי ירושלים שלל הננס לבימו רעב כלבא היה יואל טעב (כתובות טז.) יודע צדיק יקפץ בהמתו. מה בהמתו פשו צימו לביים (משלי יב) שלי ושלכם אלה הוה. תורה שלמתי אני ושלתם אתם על ידי הוה (כתובות טז.).

תוספות

דלי ציפסא. פירוש הגביה המחללת וסמן על הנס שישלח שם משום: דכלבא ירושלים גדול היה כדאיתא בפרק המוקין (גיטין דף טז.) רמינא לך ירושלים דדהבא. אם היה לי סיפוק אעשה לך ירושלים של זהב עטריה וכן דהבא עיר של זהב וכן הנקראת דדהבא (דף טז.) דלא דמי לך. אינו ראוה הגון לך: אימא דספינתא. כל הפניות עושין להם איל של זהב: וכן מפורשית פסג אהת הולכי תמתי רבי עקיבא למשנת הלכו אכל מטרוניתא ללות ממנה אמרה להם איני מאמנת אמר לה רבי עקיבא מי את חפצה שאתן לי ערב אמרה לו מי שאמר והיה העולם ויס הגדול וכשהגיע הקציה בלתי הוה נשפית במ קיסר ונטלה קופסא מניאה כסף חובב והביעה לים ופכה ובאת לאותו מקום ונטלה אותו ונטלה בה ממון גדול וכשתרפא רבי עקיבא בא אלא ואמר גלוי ידוע לפני מי שאמר והיה העולם שחלמי באותו הזמן עשיתי הרי כל המוקין בדי וספירי לו כל המעשה והניקטו ביות גבוה ונתנה לו מתנת גדולה:

דלי ליפסא. מחללת: הוי מאי איכא. מעשה נסים הוה נקיט: מן מוייב. היה מלקט התבן משערו: רמינא לך ירושלים דהבא. תכשיתו של זהב שירושלים מצויר בה והכי עבד לה כדאיתא בפרק צמה אשה (שבת דף טז.): אסא אליבו אדמי להון כאנשא. כדי לנחם אותם ולהראות להם שיש עניינים יוסר מהם: דלא דמי לך. שאינו יודע לך ממשפחה חשובה כמותך: ואת ליהבא. שלא היו לה גבדים ראויים: יודע דיק נפש בהמחו. יודע הוה זה שלנטעתי צשצילי: עלי ושלכם שלה הוה. תורתי ותורתם צשצילה היא שנתנה לי ענה למחול לבי רב: אינא דספינא. בכל ספינה היו עושין דמות איל מעין נחש ולסימן שמהא הספינה קלה בהליכתה כאלו והיו ממלאין אותה לייגרי זהב: ומן גווא. פיהה הספינה להצניע תבונה ממון הפסיפה כדלמרינן (ר"ה ו.) כי גוא דרחמנא לשון אורז: ומן מטרוניתא. פעם אחת הולכו ר"ע ותלמידיו מעות והלכו אכל מטרוניתא אמרה לו לר"ע הריני מלווה אותך ותהיה אחת לווה והקצ"ה ויס ערבים צדכר קצב לה זמן לפרעון וכשהגיע זמנה הלכה ואתה מטרוניתא על שפת הים אמרה רבש"ע גלוי ידוע לפניך שר"ע חולה ולא היה צידו לפרוע חובו ראה שאתה ערב צדכר מיד נשתטית צמו של קיסר ונטלה חרצו מלא אבנים טובות ודיגרי זהב וזרקה לתוך הים והיס הביאתו צמקום שהיתה אותה מטרוניתא יושבת על שפת הים מיד נעלה אותו וצדו והלכה לה לימים נמרפא ר"ע אבדו ולא אכל ההיא מטרוניתא ומעותיו צידו לפרעון חובו אמרה לו חזרתי אכל הערב והוא פרע כל החוב והא לך מה שנתן לו יוסר ומאומתו ממון שהמזירה לו נתעשר ר"ע: ומן

(א) גמ' אול הוה תרמי סרי: (ב) שם ועוד שביק לך ארמולות מיות: (ג) שם ואשתי מן נכסיה מן שית מילי: (ד) שם עבדין ליה חד מן עינא: (ה) שם אמרו ליה יעביד מרגא: (ו) שם טבעת ספינתא דמן דסרוקיתא וכוליה עיסקא וכו' כההוא זימנא ומן מטרוניתא כ"ל: (ז) רש"י ד"ה חול דלא וכו' שנים הסיד ואח"כ מ"ה ואת להיכא שלא יהיה לה גבדים ראויים הס"ד: (ח) ד"ה ומן אילא וכו' עושין להן אות מן עיני של איל ואית דגרסי מין ענא היו עושין: (ט) ד"ה אימיו וכו' דבר הס"ד ואח"כ מ"ה יעביד מרגא:

פירוש הרא"ש

דלי ציפסא. הגביה המחללת וסמן על הנס שישלח שם משום: דכלבא ירושלים גדול היה כדאיתא בפרק המוקין (גיטין דף טז.) רמינא לך ירושלים דדהבא. אם היה לי סיפוק אעשה לך ירושלים של זהב עטריה וכן דהבא עיר של זהב וכן הנקראת דדהבא (דף טז.) דלא דמי לך. אינו ראוה הגון לך: אימא דספינתא. כל הפניות עושין להם איל של זהב: וכן מפורשית פסג אהת הולכי תמתי רבי עקיבא למשנת הלכו אכל מטרוניתא ללות ממנה אמרה להם איני מאמנת אמר לה רבי עקיבא מי את חפצה שאתן לי ערב אמרה לו מי שאמר והיה העולם שחלמי באותו הזמן עשיתי הרי כל המוקין בדי וספירי לו כל המעשה והניקטו ביות גבוה ונתנה לו מתנת גדולה:

דלי ציפסא ואמר ליה לשלוחא הוי מאי איכא מיהו לא ניהא לי דאיתנהו בהדין עלבא (בר) עקיבא איתקדשת ליה ברתייה (דבר) דכלבא שבוש שמע (בר) כלבא שבוש אדרה הנאה מכל נכסיה אולא ואיתנסיבה ליה בסיתוא הוה גגו בי תיבנא הוה קא מנקיט ליה תיבנא מן מוייב אמר לה אי הווא לי רמינא לך ירושלים דדהבא אתא אליהו אידימי להון כאנשא וקא קרי אבבא אמר להו הבו לי פורתא דתיבנא דילבא אחתי ולית לי מידעם לאגונה אמר לה ר' עקיבא לאנתתיה הוי גברא דאפילו תיבנא לא אית ליה אמרה ליה זיל הוי בי רב אזל (ו) תרתי סרי שנין קמו דר' אליעזר ור' יהושע למושלם תרתי סרי שנין קא אתא לביתיה שמע מן אחורי ביתיה דקאמר לה חד רשע לדביתיהו שפיר עבדי לך אבון הדא דלא דמי לך ועוד (ו) [שבקך] ארמולות חיות כולהון שנין אמרה ליה אי צאיית לדיילי ליהווי תרתי סרי שנין אחונייתא אמר הואיל ויהבת לי רשותא איהדר לאחורי הדר אזל הוה תרתי סרי שני יאחונייתא אתא בעשרין וארבעה אלפין וזוגי תלמידי נפוק כולי עלמא לאפיה ואף היא קמת למיפק לאפיה אמר לה ההוא רשיעא ואת להיכא אמרה ליה יודע צדיק נפש בהמתו אתת לאיתחזווי ליה קא מרחן לה רבנן אמר להון הניחו לה שלי ושלכם שלה הוה שמע (בר) כלבא שבוש אתא ואיתשיל על נידריה ואשתריי ואשתרי (ו) מן שית מילי איעתר רבי עקיבא מן כלבא שבוש מן אילא דספינתא דכל ספינתא עבדין ליה (ו) מין עינא זימנא הדא אנשייה על כיה ימא אתא הוה אשכחיה ומן גוואא דזימנא הדא יהיב ארבעה זוזי לספונאי אמר להו אייתי לי מדעם ולא אשכחו אלא גוואא על כיה ימא אתתיה ליה אמרו ליה (ו) עביד מרגא עליה אישכתב דהוה מלי דיגרי דזימנא הדא טבעת ספינתא (ו) וכולי עיסקא הוה מחיית בההוא גוואא ואישכתב בההוא זימנא דמן דסרוקיתא ומן מטרוניתא ומן

עבדין ליה (ו) מין עינא זימנא הדא אנשייה על כיה ימא אתא הוה אשכחיה ומן גוואא דזימנא הדא יהיב ארבעה זוזי לספונאי אמר להו אייתי לי מדעם ולא אשכחו אלא גוואא על כיה ימא אתתיה ליה אמרו ליה (ו) עביד מרגא עליה אישכתב דהוה מלי דיגרי דזימנא הדא טבעת ספינתא (ו) וכולי עיסקא הוה מחיית בההוא גוואא ואישכתב בההוא זימנא דמן דסרוקיתא ומן מטרוניתא ומן עבדין ליה (ו) מין עינא זימנא הדא אנשייה על שפת הים ואמרה רבש"ע גלוי ידוע לפני מי שאמר והיה העולם שחלמי באותו הזמן עשיתי הרי כל המוקין בדי וספירי לו כל המעשה והניקטו ביות גבוה ונתנה לו מתנת גדולה ופטרנו לשלום: ומן